

GİRİŞ

Son yıllarda, özellikle de 1990'lı yıllarda dünyamızda yaşanan büyük değişikliklere ve alt üst oluşlara tanık olduk ve olmaya da devam etmekteyiz.

Özellikle de ortaya çıkan “**çatışma**”, “**baskı**”, “**adaletsizlik**”, ve acımasız “**sömürü**” ortamı; insan haklarının, özgürlüklerin, demokrasinin ve barışın yaşamsal önemini açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

Bu gelişmelerden ülkemiz de payına düşeni fazlasıyla almaktadır.

Ne var ki demokrasi geleneği ve kültürü, düşünce yaşamı, kültürel ortamı ve örgütlerin kurumsallaşma geleneği yeterince gelişmemiş ya da geliştirilmemiş olan ülkemiz için bu etkilenme, oldukça “**sancılı**”, “**şiddet içeren**” ve bir çok “**kirlilik**” olgusuyla atbaşı gitmekteyken, iki binli yılların başında da ekonomik, politik alanlarda; kısacası toplumu yönetme sisteminde, kimi yorumculara göre “**dibe vurduk**”, diğerlerine göre “**duvara tosladık**”, bir başka gruba göreyse “**göçtük**”!

Vurgulanmak istenen benzetme ne olursa olsun sonuç; **toplumun artık eskisi gibi yönetilemeyeceği gerçeğidir**. Sorun, sistemin iflasının çok açık bir biçimde görülmesidir. Artık bir-iki değişiklikle, revizyonla sistemin yürümeyeceğinin çıplak biçimde görülmesidir. Tüm toplumda, her kademedeki yöneticilere karşı duyulan güvensizlik, bu saptamalarımızın en açık kanıtıdır.

Çözüm ise; demokrasinin ve insan haklarının köklü ve evrensel ilkelerinin yaşama geçirilmesinde yatmaktadır. Bu ise bulunulan en küçük birimden başlayarak sabırlı, kararlı ve uzun soluklu bir savaşımlı ve bu ilkelere ve umuda inanmayı gerektiriyor.

Bu yolda herkes, her kurum üzerine düşeni yerine getirmelidir. Çünkü “**kurtarıcı**”; bizzat her insanın kendisi ve insanların oluşturduğu en küçük topluluktan başlamak üzere, örgütlü güçleridir.

Yıllardan beri **İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi** olarak, “**ağır**”, “**hantal**” kalan **üyeyle canlı bir diyalog kuramayan** örgüt yapımızı tüm yönleriyle ve yukarıdaki temel istem ve saptamalarımız doğrultusunda gözden geçirmemiz gerektiğini sürekli ve kararlı bir biçimde vurguladık. Bu istemlerimiz nedeniyle, kimileri tarafından “**bozguncu**”, “**örgüt yıkıcısı**” vb. olarak tanımlandık. Ama bizler yılmadık, istemlerimizi tekrarladık. Çünkü dile getirdiklerimiz dogmatik düşünceler değil, canlı yaşamın gelişmemiz için dayattığı yaşamsal gerçekleriydi.

Bir taraftan toplum için demokrasi isteyeceksin, evrensel hukuk kurallarının ve normlarının yaşama geçmesi için çaba harcayacaksın,

en basitinden , ülkemizin mevcut hukuk dilinin anlaşılmasından bahisle, hukuk sistemimizin anlaşılır bir dile kavuşmasını isteyeceksin, öte yandan 40'lı, 50'li yıllardan kalma yasalar ve yönetmeliklerle iki binli yıllarda, örgüt yaşamını sürdürmeye çalışacaksın. Üstüne üstelik bu çelişkiyi ve çifte standardı dile getirenleri de örgüt düşmanlığı ve yıkıcılığıyla suçlayacaksın!

Bütün bunlar bir yana; Bakkallar Federasyonunun bile 1982 Anayasasını kitapçık olarak bastırıp, üyelerine dağıttığı bir ülkede, Odamızın her kademedeki yöneticisinin elinin altında derli toplu olarak bulunması gereken yasa ve yönetmeliklerimiz, basılı bir biçimde ne yazık ki yoktur. En küçük birimden başlayarak, en üst kademeye kadar yöneticilerimiz neye ve hangi hukuksal temele göre yöneticilik yaptıklarının tam anlamıyla bilincinde olduklarını söylemek ne yazık ki zor. Üstelik yasa ve yönetmeliklerimiz, bugüne kadar da Türkiye Mühendislik Haberleri'nin 1973, 1976 ve 1978 yıllarındaki üç özel sayısı dışında da derli toplu yayınlanmamışlardır. Geçmişte TMH'nin "Kanunlar ve Yönetmelikler" özel sayıları ile bu boşluk bir ölçüde doldurulmaya çalışılmıştır.

1976 yılındaki, özel sayının "Sunuş" yazısında şunlar vurgulanmaktaydı:

"T.M.H'nin bu sayısını yine Kanunlar ve Yönetmeliklere ayırarak özel bir sayı çıkarıyoruz. Aslında bizi böyle bir seçim yapmaya iten nedenlerin başında üyelerimizin bu konudaki istekleri geliyor.

İnşaat Mühendisleri Odası ve T.M.M.O.B'yi ilgilendiren yasa ve yönetmeliklerin ve bu hukuki çerçevenin üyelere tanıdığı yasal hakların neler olduğunun bilinmesi, Oda'nın sağlıklı işlemesi açısından büyük önem taşıyor.

Diğer yandan inşaat mühendislerinin çeşitli faaliyet alanlarındaki yetki ve sorumluluklarını gösteren yasa ve yönetmeliklerin el altında bulunmasında pratik yararlar sağlıyor.

İşte bu gereksinimlere cevap vermek amacıyla, bütün düzenlemeleri topluca içeren bir derleme yaparak bu alandaki istekleri cevaplamayı amaçlıyoruz."

1978 yılındaki özel sayının "Sunuş" yazısı ise şöyleydi:

"Bilindiği gibi T.M.H. nin bu sayısı hem bir süre gecikmeli, hem de iki aylık birleştirilmek suretiyle "Kanun ve Yönetmelikler" Özel Sayısı olarak çıkarılmış bulunmaktadır. Gecikmenin nedeni mali ve teknik bazı sorunlarımızın yanı sıra esas olarak; Odamız "İnşaat Mühendisliği 7. Teknik Kongresi'nin" Ekim ayında yapılmış olması bu dönemde çalışmalarımızın ağırlıklı bir bölümünü oluşturmuştur.

Bu arada İnşaat Mühendislerinin çeşitli faaliyet alanlarındaki yetki ve sorumluluklarını belirleyen Yasa ve Yönetmeliklerin elaltında bulundurulmasının sayısız yararları olduğu gerçeğinden hareketle konu ile ilgili özel sayı çıkarmayı uygun bulduk. Bu suretle hem mevcudu tükenmiş bulunan geçen özel sayının telâfisi hemde geçen süre içinde gerek Genel Kurul gerek Danışma Kurulu'ndan çıkan yeni ve değişikliğe uğrayan yönetmelik maddelerinin kaybolmadan bir araya toplanması sağlanmış olmaktadır."

1976 yılının Temmuz-Ağustos aylarında yayımlanan bu "Kanunlar ve Yönetmelikler" özel sayısının üzerinden iki ay geçmeden, Odamızın 15 Ekim 1976 günü, İzmir Şubemizin ev sahipliğinde yaptığı 2. Olağanüstü Genel Kurul'da, delegasyon sistemine geçilmesi nedeniyle Oda yönetmeliklerinde bir dizi değişiklik yapıldı. Dolayısıyla iki ay önce yayımlanan özel sayıdaki kimi yönetmelik maddeleri de geçerliliğini yitirmiş, yerlerine yenileri gelmiş oldu.

1978 yılındaki özel sayıda ise bu değişiklikler yapılarak, yayımlandı.

Yıl 2001 !

Aradan geçen bunca yıldan ve ülkemizin yaşadığı bunca geliş(-e-)me(-me-)den sonra; bir kaç özverili yöneticimizin sayesinde, adeta iğneyle kuyu kazar gibi, emek emek, yasa ve yönetmeliklerimiz ile bunlar üzerinde yapılan değişiklikler ve yeni çıkarılan yönetmelikleri bir araya toplayarak, kişisel gayretleriyle, büyük bir ayıbın önüne geçmeye çalışmışlardır.

Yasa ve yönetmeliklerimiz, sanki dokunulması günah olan kutsal yazılar gibi, kimse onlara el sürmeye, bir araya toplayıp, yayınlamaya cesaret edemedi. Kim "yasa ve yönetmeliklerimiz..." dese, daha sözünü bitirmeden, "örgüt düşmanlığı"yla, "örgüt yıkıcılığı"yla damgalanmış ve dışlanmaya çalışılmıştır.

Bu baskıları gören, duyan üyelerimiz de, "Bu koskoca örgüt neye göre ve nasıl yönetilmektedir, gelecekte nasıl yönetilecektir?" diye de sormuyor, sormaya cesaret edemiyor.

Odamız 1954 yılında kurulup, 1955 yılında içinde İzmir Şubemizin de bulunduğu üç şubesi ile faaliyete geçen yaklaşık 2400 üyesi bulunan bir yapıya sahipken; bugün, yani 2001 yılında 26 şubesi, yaklaşık 150 temsilciliği ve (kayıtlı) 50 bini aşan üye sayısı ile, ülkemizin en büyük ve en örgütlü teknik meslek odasını oluşturmaktadır.

Böylesi dev bir büyümeye karşın, Odamız hâlâ kırklı yılların düşünsel ve toplumsal ortamı içinde gelişerek, ellili yıllarda yönetimlere gelen kişilerin çıkarmış olduğu yasa ve yönetmeliklerin cenderesi içine sıkıştırılmak istenmektedir. Zaman zaman yapılan kimi değişiklikler ve eklemeler ise

sadece günü kurtarmaya, o anki tepkileri yumuşatmaya yönelik, yüzeysel çözümlerin ötesine gitmemiştir, götürülmemiştir.

Kimi değişiklikleri de adeta yaşam dayatmış, başka yol olmadığı için de, sadece bu değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Örneğin bahsettiğimiz, İzmir Şubemizin ev sahipliğini yaptığı, Odamızın 1976 yılındaki 2. Olağanüstü Genel Kurulunda, kimi yönetmelik maddelerinin değiştirilerek, delege sistemine geçilmesini isteyen o günkü Oda yönetiminin gerekçesinde vurgulandığı gibi:

“Odamız ülke sorunlarımızın meslek açısından irdelenmesi görevini üstlenmiş olup, bu görevini de sürdürmek durumundadır. Bu görevin gereğince yapılabilmesi için ise, Genel Kurullarımızın görev ve yetkilerinin boyutlarına uygun bir oluşma ve çalışma düzeni içinde oluşması gerekmekte, bu düzeni sağlayacak koşulların başında ise pratiği olan bir demokratik yapıya sahip olmak gelmektedir. Şöyle ki; bu gün üye sayımız 17.000'nin üstündedir. Bu hızlı gelişme son dört yılda gerçekleşmiştir. Meslektaşlarımız ülkenin dinamizmine paralel olarak belli bir dağılım ve yaygınlık göstermektedir.

Oda Genel Kurullarımızın, hemen ancak Ankara'da yapılabilmesi nedeniyle üyelerimizin bu üst kurula katılabilme şansı kendiliğinden sınırlandığı için, çoğunlukla üyelerimizin görüş ve düşüncelerini bildirme ve kararlarda iradelerini belli etme olasılığı azdır. Böyle olduğu -yani pek çok üyemizin toplantılara katılma şansı bulunmadığı- halde, özellikle son iki yılda oluşan Genel Kurullarımızın “Seçim Kurulları” niteliğine gelmesinden dolayı çalışmalar çözüm pratiği olmayan -yaklaşık üç bin oy'un kullanıldığı ve giderek artacağı açık olan bir zorluğa itilmiş, götürülmüştür.

Dıştan, çelişki gibi görünen bu durumun akılcı bir ara çözümü elbette vardır. Ülke yüzeyine yayılmış, üyelerimizin tümünün katılamamasına karşın -hiç değilse- temsil edildiği, hak ve yetkilerin kullanılıp görevlerin sağlıklı biçimde yapıldığı, böylece yurt, meslek ve üye sorunlarının en iyi koşullarda gereğince görüşülüp karara bağlandığı Genel Kurulları oluşturmak, yapıyı bu hale getirmek zorunlu olmuştur. Bu taktirde -düşüncelerimiz paralelinde sayılarının arttırılması gerekli olan- yurt düzeyindeki şubelerimizde hemen her üyemizin katılabilme olanağı artmış olarak sorunlarımız görüşülecek, alınan kararlar ve varılan sonuçlar Oda Genel Kuruluna derli toplu biçimlerde bölge özelliklerini de kapsamış olarak iletilmiş olacaktır. Bu yöntem, aynı zamanda şubelerimizin varlık gereğini daha açık biçimde ortaya koyacak, yükümlendikleri sorumluluk ölçüsünde etkinliklerini de arttıracaktır. Bu gün İstanbul ve İzmir Şubelerimizin paylaştıkları Oda sorunları ölçüsünde Genel Kurullarda etkinliklerinin olduğu söylenemez.

Oda Genel Kurullarımızın delegelerle oluşmasını öngören bu değişikliklerle her şeyden önce zorlukları pratikte çözmek, Odamız üyelerinin tümünün katılması olanaksızlığı yerine, hemen tümünün temsil edilme olanağını yaratarak Odamızı daha demokratik ve daha etkin bir kamu kuruluşu haline getirmek en doğru yol olmuştur.” (TMH, Kasım 1976)

Evrimsel gelişmenin doğal bir sonucu olarak, süreç içinde bazı türler; bir üst düzeyde gelişerek evrimlerini daha üst boyutlarda sürdürürken, kimi türler de evrimleşemeyerek, varlıklarını sürdüremez hale gelir ve nihayet yok olurlar. Aynı yaklaşım düşünceler ve bu düşünceler temelinde oluşturulan yazılı belgeler için de geçerlidir. Nitekim kimi yönetmeliklerimizin başına gelenler de bu evrimsel gelişmenin karşı konulamaz sonucudur. Çünkü 1940’lı ve 1950’li yılların ülke koşullarına, sorunlara bakış açılarına, anlayışlarına ve örgütsel yaşamına uygun bazı konular ve yaklaşımlar, günümüzde geçerliliklerini yitirmişlerdir.

Dolayısıyla o günkü koşullarda olması gereken ve yönetmelik çerçevesine oturtulan kimi konuların günümüzde hiçbir geçerliliği kalmamış, fiilen kullanılmaz duruma düşmüşlerdir. Bu nedenle de günümüzde bu tanımlamaya giren kimi yönetmeliklerimiz, sadece arşivsel ve Oda tarihi açısından bir anlam ifade eder duruma gelmişlerdir.

Aynı evrimsel gelişmenin günümüzdeki doğal bir başka sonucu ise; 1976 yılındaki Oda Yönetim Kurulunun gerekçesinde de görüldüğü gibi, şubelerin konumları ve varlık nedenleri her geçen yıl hem nicelik olarak hem de nitelik olarak giderek artmış ve örgütün en önemli, en yaşamsal organına dönüşmüştür. **Kısacası örgütün her şeyi, şubelerdir!**

Oysa 50’li yılların şubeleri, emir komuta zinciri içerisindeki alt kademe gibi gören ve buna göre davranan anlayışlar; süreç içinde şu veya bu nedenle sürekli benimsenip, kabul görmüş ve yaşamın tüm dayatmalarına karşın, varolan yapı ısrarla korunmaya çalışılmıştır.

“Tüzel kişiliği olmayan şubelerin oluşturduğu, tüzel kişiliği olan merkez” gibi, bize özgü, garip ve yaşama ters bir yapımız oluşmuştur. Fakat ne yapılırsa yapılsın, ağır, hantal, baskıcı ve aşırı merkezci yapıların günümüzde ve gelecekte varlık şansları yoktur.

Yaşamın bugün kanıtladığı gibi, 1976’daki Oda Yönetim Kurulunun gerekçesinde de belirtildiği gibi; **şubelerin**, üyelerle ilişkilerin yoğun olarak yaşanacağı yer olma gerçeği, günümüzde yaşam tarafından çok açık bir biçimde kanıtlanmış, yaşamın temel gerçeği olmuştur. Aksi davranışlar ve tezler sadece bu süreci yavaşlatacak, ama hiç bir biçimde engelleyemeyecektir.

Şimdi de yukarıdaki düşüncelerimiz ve saptamalarımız temelinde yöntemsel kimi yaklaşımlarımızı vurgulamamız yararlı olacaktır.

◆ Öncelikle bir araya getirmeye çalıştığımız yasa ve yönetmeliklerimiz; şu anda örgüt yaşamında geçerliliğini ve canlılığını koruyan metinlerdir. Elbette bu “geçerlilik”, **hukuksal ve genel yaklaşım** anlamında söz konusu olan geçerliliktir. Yoksa bu **metinlerde yer alan düşüncelerin geçerliliği anlamında değildir**. Eleştirilecek, yeniden ele alınacak yanları çoktur, hatta çoğunun kökten değiştirilmeleri bile gereklidir.

◆ Bu metinleri; hatalarıyla, üsluplarıyla, ifade biçimleriyle, kısaca olduğu gibi aldık. Çünkü bu yasa ve yönetmelikler, genel kurul kararlarıyla yürürlüğe girdikleri için, değişiklikler de ancak genel kurul kararlarıyla olabilir. Dolayısıyla oradaki bir takım hataları bile düzeltmek ancak genel kurul kararlarıyla olabilecektir. Örneğin bir kaç yönetmelikte madde numarası atlamaları olmuştur. Şimdi bu hatayı düzeltmek için, numaralandırmayı yeniden yapılandıramayız. Ya da bozuk olan bir anlatımı düzeltemeyiz. Bunlar için genel kurul kararı gereklidir.

◆ Buraya aldığımız “*İMO Bütçe ve Umumi Muhasebe Yönetmeliği*”miz 1967 yılında yürürlüğe girerek uygulanan bir yönetmeliğimizdi. Daha sonra ise “*TMMOB ve Odalar Mali İşler Yönetmeliği*” uygulanmaya başlamıştır. *TMMOB Tüzüğü*’nde 99. Madde de, “*Odalar mali işlerini TMMOB ve Odalar Mali İşler Yönetmeliği’ne veya bu yönetmeliğe aykırı olmamak üzere çıkaracakları daha ayrıntılı mali işler yönetmeliklerine göre yürütürler. (...)*” (Biz koyulaştırdık. - İMO İzmir Şubesi) denmektedir.

Zaten olması gereken de budur. Üst birlik olan TMMOB, sadece teknik meslek odaları arasındaki koordinasyondan, uyumdan, bakanlıklar ve hükümet düzeyindeki “**ulusal kalkınma planlarındaki müdahaleleri, teknik elemanların sorunları**” vb. konulardan sorumlu olmalıdır. Ama bu kadar odanın, her birisinin kendine özgü sorunlarına bire bir çözüm bulup, yönetmeliğe bağlaması bize göre gerçekçi değildir. Ayrıca bu kadar bürokrasi ve kırtasiyeciliğe boğulan bir örgüt de asli ve temel hedeflerini gerçekleştirme konusunda ciddi sorunlar yaşar. Madem ki her Oda, (*TMMOB Tüzüğü Madde 48*) “**Tüzel kişiliğe sahiptir.**” öyleyse kendi yönetmeliklerini ve kendi yönetim biçimlerini de belirleyip, gerçekleştirebilecek yetkiye de sahiptirler demektir. Günümüzde bir yandan yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve merkezi yönetimin elindeki bir çok yetkinin yerel yönetimlere geçmesi yolundaki talepleri dile getiren üst birliğimizin bu istemlerini doğru buluyor ve destekliyoruz. İşte bu nedenle, günümüz koşullarına uyarlanacak bir model olması nedeniyle; 1967 yılında yürürlüğe giren “*İMO Bütçe ve Umumi Muhasebe Yönetmeliği*”ni buraya aldık. Çünkü kendi örgütsel yapımızda da yerel yetkilerin ve sorumlulukların artırılmasının zorunlu olduğunu görüyoruz.

Çünkü üst birliğimizin, yaşamın gösterdiği gibi ancak güçlü olan yerel birimler temelinde daha güçlü olacağını görüyoruz.

◆ Görüleceği gibi en son 1978 yılında toplu bir biçimde yayınlanan yasa ve yönetmeliklerimizin üzerinden bugüne kadar yaklaşık 23 yıllık bir zaman geçmiştir. Bu arada ülkemiz özellikle 1980 yılında tarihinin en sert ve en acımasız ve en sistemli askeri darbesini yaşamış, arkasından getirilen 1982 Anayasasıyla da, demokrasi ve özgürlükten yana tüm toplum kesimleri gibi, üye kitlemiz ve örgütlerimiz de büyük baskı ve yıldırımlarla yüz yüze gelmişler, antidemokratik Anayasa ve yasa maddeleriyle eli kolu bağlanmak istenmiştir.

Sonuçta TMMOB yasa ve tüzüğüyle odamızın yönetmelikleri arasında, biçimsel anlamda da olsa büyük oranda uyumsuzluklar ve farklılıklar ortaya çıkmıştır. En azından bu farklılıkları ve "sıradan" değişiklikleri bile ele alıp yönetmeliklerimize uyarlayacak "sıradan" düzenleme işlemi bile yapılamamıştır.

Bütün bunlardan sonra bir ilk adım olarak, öncelikle ve ivedilikle mevcut yasa ve yönetmeliklerimizi bir araya toplayarak, Odamızın her düzeydeki yönetim kademesinde görev yapan ve ilerde görev almayı düşünecek üyelerimizin elinin altında, derli toplu bir yayın olarak bulunması amacımızı gerçekleştirme yolunda bir adım olan bu çalışmamızın, yasa ve yönetmeliklerimizdeki değişiklikleri ve düzenlemeleri ele alan, olağanüstü bir genel kurulla sonuçlandırma sürecine de bir ivme vermesi dileğimizle... 15-16 Haziran 2001.

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI İZMİR ŞUBESİ

37. DÖNEM YÖNETİM KURULU

(2000 - 2001)

Başkan : Mehmet KARCI

Sekreter Üye : Sadettin UÇKUN

Sayman Üye : Ali ACAR

Üye : Hakan ATAKÖY

Üye : Eral AK

Üye : Kemal BOZKURT

Üye : Mustafa KAVUNCUBAŞI

